

Sysmän kunta, rakennusvalvonta

kirjaamo@sysma.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 1.9.2021

Asia: Sysmä, Aittosaari, loma-asunnon rakentaminen ja vanhan rakennuksen purkaminen

Lupaa on haettu vapaa-ajan rakennuksen rakentamiseksi Sysmän Aittosaareen ja tontilla vieressä sijaitsevan vanhan rakennuksen purkamiseen. Aittosaari sisältyy Päijätsalon valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle sekä maakunnallisesti arvokkaan Suopellon huvila-asutuksen rakennetun kulttuuriympäristön alueelle (Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014). Lupahakemuksen kohteena on Toimela-niminen kiinteistö, joka Päijänteen rantayleiskaavassa sijaitsee loma-asuntorakentamisen alueella (Päijänteen muutos 2013). Aluetta koskevat seuraavat kaavamääräykset:

ma-1: *Merkinnällä on osoitettu maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisema-alueet. Alueella tapahtuva rakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen kulttuurimaisemallisiin arvoihin. Numero viittaa kaavaselostuksen kohdeluetteloon. 74. Suopellon huvila-asutus. Arvot: vanha huvila-asutuskokonaisuus.* Suopelto sijaitsee Tainiovirran vesireitin yhtymäkohdassa, Päijätsalon saaren pohjoispuolella. Laivalaituri siirrettiin vuonna 1880 nykyiselle sijainnilleen Suopellon niemen kärkeen. Saarelan huvila oli ensimmäinen, ja sen rakennusvuosi oli 1889. 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa huviloita rakennettiin mantereelle ja saariin kymmenisen. Vanhimmat rakennukset ovat nikkarityylisiä, osassa on piirteitä uusrenessanssista ja osassa jugend-ajasta. Entinen kievari sijaitsee laivalaiturin vieressä. 1930-luvulla Suopeltoon rakennettiin nuorisoseurantalo.

ma-2: *Maisemallisesti arvokas alue. Merkinnällä on osoitettu maakuntakaavan mukainen maisema-alue ja kulttuurimaisema-alue (ma 42 ja kmv 49). Rakentamisessa ja ympäristönhoidossa tulee vaalia alueen arvoja. Kulttuurimaiseman arvoja ensisijaisesti ovat Suopellon, 1800 luvun lopulta lähtöisin oleva vanha huvila-asutuskokonaisuus. Maisemallisia arvoja ovat ensisijaisesti Päijätsalon harjualue, näköalapaikka, kasvillisuus ja luontoarvot sekä Suopellon-Ilolan perinteinen melko tiivis loma-asutus satama-alueineen.*

Toimela on huvilayhdyskunnan kulttuurihistorian kannalta merkittävä tila, ja liittyy oleellisena osana Suopellon huvila-asutuskokonaisuuteen. Toimelan vanhan päärakennuksen ovat rakentaneet puuseppä-kirvesmies Tauno Salonen vaimonsa, Ilolan kartanon puutarhurina toimineen Ester Salosen kanssa vuonna 1937 vakituiseksi asunnokseen. Pariskunta toimi eräänlaisina talonmiehinä huvilayhdyskunnassa, ja Salosten kädenjälki näkyy alueen vanhojen huviloiden ja niiden pihapiirin korjaustöissä ja kunnostuksissa. (Hämäläinen, E. 2003. Päijätsalon osuuskunta 90-v.) Toimelan tilaan on hirsirakenteisen asuinrakennuksen lisäksi kuulunut hoidettu puutarhamainen pihapiiri, rantasauna, joka on kunnostettu sekä piharakennus

verstaineen, joka on myöhemmin korvattu uudella, pienemmällä piharakennuksella vanhan paikalle.

Kaavamääräysten mukainen ympäristön arvojen vaaliminen koskee sekä uudisrakentamisen sovittamista kulttuurimaisemaan että vanhan huvila-asutuksen vaalimista. Alueellisen vastuumuseon tehtäviin kuuluu arvioida rakentamisen ja purkamisen vaikutuksia kulttuurimaisemaan ja ohjata niiden huomioon ottamiseen, sillä yksittäistenkin muutoshankkeiden vaikutukset ulottuvat usein tonttiaan laajemmalle alueelle. Pienimittakaavaisen huvila-asutuksen ja kulttuurimaiseman arvojen vaalimisessa olennaista on muutosten hallinta ja sopeuttaminen ympäristöönsä.

Kulttuuriperintöä säilyttäviä ja maisemaan sopeutuvia ratkaisuja on löydettävissä käyttämällä pätevää suunnittelijaa, huolehtimalla lupaprosessin noudattamisesta ja sen mukaisista kuulemisista, mikä ei ole tässä hankkeessa toteutunut. Museo on käynyt rakennusvalvonnan kanssa kohteella katselmuksella 22.9.2021. Tässä vaiheessa uudisrakennuksen pohjatyöt oli jo tehty, vaikka rakennuslupaa ei ole ollut. Uudisrakennussuunnitelma on lamelli-hirsitalo, katteena tiilikuvioitu pelti. Väriyysuunnitelmaa ei ole esitetty. Vanhaa säilyttävä vaihtoehto on luvattomien pohjatöiden toteutuksen myötä käytännössä suljettu pois, sillä vanha päärakennus jäisi uudisrakennuksen suurten maisemaikkunoiden ja talon mittaisen terassin edustalle. Museon korjausrakentamisen asiantuntija on tehnyt katselmuksen 28.9.2021 vanhan päärakennuksen kuntoon ja korjattavuuden arviointiin liittyen. Katselmusraportti on liitteenä.

Alueellinen vastuumuseo huomauttaa rakennuttajalle ja suunnittelijalle, että suunnittelun *lähtökohtana* on otettava huomioon kaavamääräysten asettamat reunaehdot ja rakentamista ohjaava lakisäätäinen prosessi. Tarvittavat lausunnot ja luvat on hankittava *ennen* luvanvaraisiin toimenpiteisiin ryhtymistä, maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Alueelliselle vastuumuseolle ei ole jäänyt edellytyksiä arvioida hanketta tämän enempää sen edettyä näin pitkälle ennen tiedoksituloa museolle.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Hannu Takala
tutkija, korjausrakentamisen asiantuntija	Anssi Malinen
rakennustutkija	Reetta Nousiainen

Liite   Rakennuksen kuntokatselmusraportti

Tiedoksi   Museovirasto, Hämeen Ely-keskus